

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 22

van **TINNE ROMBOUTS**

datum: 5 oktober 2023

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Therapiedieren in de zorg- en hulpverlening - Beleid

Therapiedieren hebben hun weg al gevonden naar de zorg- en hulpverlening. Ze zijn niet te verwarren met assistentiehonden. Assistentiehonden worden specifiek getraind om personen met handicap en ziekte meer zelfredzaamheid te geven en te begeleiden^[1]. Therapiedieren verhogen het mentaal welzijn of bevorderen de ontwikkeling van zorgbehoevenden.

Vanuit woonzorgcentra, jeugdinstituten en ziekenhuizen komt het initiatief om aan de slag te gaan met therapiedieren. De directie van instellingen bepaalt zelf of ze therapiedieren toelaat en op welke wijze de dieren worden ingezet.

Om een beter zicht te hebben op het aantal therapiedieren in Vlaanderen en het beleid hieromtrent, stel ik de minister graag enkele vragen.

1. Bestaat er een concrete definitie van therapiedieren opgenomen in Vlaamse regelgeving? Of welke definitie wordt gehanteerd binnen het Vlaamse beleid?
2. Hoeveel ziekenhuizen werken actief met therapiedieren:
 - a) totaalaantal afdelingen;
 - b) een opdeling per provincie en per gemeente;
 - c) een overzicht van ziekenhuizen die werken met therapiedieren;
 - d) op welke afdelingen worden deze therapiedieren ingezet?
3. Hoeveel woonzorgcentra werken actief met therapiedieren:
 - a) totaalaantal woonzorgcentra;
 - b) een opdeling per provincie en per gemeente;
 - c) een overzicht van woonzorgcentra die werken met therapiedieren.
4. Hoeveel jeugdinstituten werken actief met therapiedieren:
 - a) totaalaantal jeugdinstituten;
 - b) een opdeling per provincie en per gemeente;
 - c) een overzicht van jeugdinstituten die werken met therapiedieren.
5. Hoeveel verzorgingsinstellingen voor personen met een handicap werken actief met therapiedieren:

**Vlaams
Parlement**

- a) totaalaantal jeugdinstituten;
 - b) een opdeling per provincie en per gemeente;
 - c) een overzicht van jeugdinstituten die werken met therapiedieren.
6. Welke andere zorginstellingen maken nog geregeld gebruik van therapiedieren? Kunnen de cijfers ook voor die instellingen gegeven worden?
7. Indien voor het bovenstaande geen cijfers beschikbaar zijn, is het dan zinvol om de cijfers in de toekomst te verzamelen? Waarom wel/niet?
8. Zoals eerder aangegeven, nemen zorginstellingen zelf beslissingen over het beleid dat ze voeren in verband met therapiedieren.
- Zou het zinvol zijn om een algemeen beleidskader uit te werken voor alle zorginstellingen? Waarom wel/niet?
- Zo ja, welke stappen gaat de minister ondernemen om dit beleidskader uit te werken?
- Zo niet, waarom lijkt het de minister niet relevant om een algemeen beleidskader uit te werken met betrekking tot therapiedieren?
9. Welk beleid wordt vandaag al gevoerd specifiek rond therapiedieren en wat staat er nog op de beleidsplanning?

[1] <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1017883.html>

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

ANTWOORD

op vraag nr. 22 van 5 oktober 2023

van **TINNE ROMBOUTS**

1. In de regelgeving rond ouderenzorg wordt hierover niets vermeld, maar via deze link vindt u de verschillende types assistentiehonden: <https://www.badf.be/wat-is-een-assistentiehond/>

In het OPZ Rekem wordt een therapiehond ingezet op de afdelingen Prisma 1 en 2. Hierbij worden verschillende doelstellingen nagestreefd: emotionele ondersteuning, het verminderen van gevoelens van angst, eenzaamheid, depressie en stress, het bieden van troost, genegenheid en het bevorderen van het gevoel van veiligheid en welzijn bevorderen. Er wordt op verschillende manieren gewerkt met de therapiehonden.

Interactie met de therapiehond kan de stemming van cliënten positief beïnvloeden. Het kan leiden tot het vrijkomen van endorfines en oxytocine, waardoor mensen zich gelukkiger en meer ontspannen voelen. Het belonen van de hond met hondensnoepjes, na het geven van een commando, zorgt voor een band tussen de cliënt en de therapiehond. Interactie met de therapiehond kan cognitieve functies stimuleren, zoals geheugen, aandacht en concentratie. Activiteiten zoals het geven van commando's aan de hond kunnen eveneens cognitieve uitdaging bieden. Verder worden er vaak positieve herinneringen uit het verleden oproepen van de beleving met een eigen hond of een gekende hond.

Een therapiehond kan als een ijsbreker fungeren, waardoor cliënten gemakkelijker in contact komen met anderen, en een gesprek aanwakken. Dit kan sociale isolatie verminderen en de communicatievaardigheden verbeteren.

Wandelen met een therapiehond kan de fysieke activiteit en mobiliteit van patiënten stimuleren. Dit kan helpen bij het behouden van spierkracht en het verminderen van het risico op vallen. Spelmomenten met de hond verhogen de fysieke activiteit, er wordt gekozen voor materiaal om de fijne motoriek te bevorderen.

De therapiehond kan helpen om agitatie en gedragsproblemen te verminderen. De aanwezigheid van de hond kan kalmerend werken en onrustige gedragingen verminderen. Het spiegelen effect van de hond die hierdoor ook onrustig wordt, heeft vaak een positief effect op de gedragingen.

Het gebruik van een therapiehond in deze contexten vereist training en beoordeling van de hond en begeleider om de veiligheid en effectiviteit van de interacties te waarborgen. Om die reden werken we samen met een externe organisatie die gespecialiseerd is in het hanteren van therapiehonden.

Paarden via de Manege OPZC Rekem. Ook met paarden wordt er op verschillende manieren gewerkt. De doelen van elke vorm van therapie op de manege onderbouwen we steeds op een theoretische manier door de acht domeinen van Schalock voor kwaliteit van leven, namelijk :

- Emotioneel welzijn: zelfvertrouwen, zelfbeeld, zelfinzicht, stressvermindering en veerkracht

- Interpersoonlijke relaties: veiligheid en vertrouwen, sociale communicatie, relationele vaardigheden, betrokkenheid, sociale steun, wederkerigheid en positieve gehechtheid
- Materieel welzijn: werkstatus, werkritme
- Persoonlijke ontwikkeling; zelfstandigheid, zelfredzaamheid en onafhankelijkheid
- Lichamelijk welzijn: stressvermindering, lichamelijk welbevinden (fysieke conditie, gewicht verliezen, stoppen met roken)
- Zelfbepaling of -beschikking: zelfstandigheid, zelfredzaamheid, onafhankelijkheid en veerkracht
- Sociale inclusie: integratie
- Rechten: gelijkwaardige relatie, integratie

Binnen de manege worden volgende activiteiten aangeboden:

- Hippotherapie is rijden met of zonder zadel waarbij de doelstelling is tot ontspanning komen en terug meer voeling krijgen met het eigen lichaam. Door allerlei vragen te stellen, gaat de zorgvrager nadenken over wat hij voelt in het lichaam. Naast het rationele, wat zich vaak uit in piekeren bij de zorgvrager, is het leren voelen en luisteren naar het eigen lichaam erg belangrijk.
- Grondwerk/spiegeltherapie is tweeledig. Enerzijds kan er gespiegeld worden met het paard, waarbij er één of twee cliënt(en) samenwerken met het paard (los) in de piste. Voorbeelden zijn; tussen kegels slalommen, stilstaan, over balkje stappen. Hier is het belangrijk dat de stem niet gebruikt wordt en het paard niet aangeraakt wordt. Anderzijds kunnen cliënten die psychotisch zijn ook grondwerk doen op de manege. Hiervoor wordt een specifieke methodiek, namelijk 'prouty' gebruikt. Bij deze methodiek is de zintuigelijke stimulatie van groot belang. Bij grondwerk wordt vaak een veldopstelling gemaakt (zoals met duplo-poppetjes uit het oplossingsgericht werken). Er wordt hierbij een opstelling gemaakt van het leven van de zorgvrager, zijn of haar netwerk of vanuit een bepaalde probleemstelling.
- Huifkartochten houden in dat men samen onderweg is met paard en huifkar, in groepsverband door de natuur. Dit is een moment om even een te worden met het paard en zijn omgeving, ecologisch vervoerd te worden naar een bestemming waarbij men heerlijk kan ontspannen. Het geluid van de stappen van het paard is ritmisch en werkt op het gemoed.

Het Zorgtraject wordt gezien als een opsomming van werkzaamheden zoals die op een gewone manege verricht moeten worden. Centraal staat het contact met de paarden en op deze manier wordt er een vertrouwensband opgebouwd. Binnen het zorgtraject in OPZC Rekem wordt er rekening gehouden met het tempo en niveau van elke zorgvrager en krijgen ze verschillende leerkansen en mogelijkheden aangeboden. Daarnaast wordt er binnen het zorgtraject de kans aangeboden om een stage te volgen met als doel de cliënt klaar te stomen op het werken buiten de instelling.

Bij het OPZ Geel meldt men dat de insteek niet therapeutisch is maar er zal zeker wel een positief therapeutisch effect zijn. De interesse bij patiënten en bewoners hiervoor is groot.

2. Zie bijlage
3. Er zijn geen cijfers beschikbaar binnen het Beleidsdomein WVG.
4. Er zijn geen cijfers beschikbaar binnen het Beleidsdomein WVG.
5. Bij de organisaties die zorg en ondersteuning aanbieden voor personen met een handicap wordt regelmatig gebruik gemaakt van dieren. Dit geldt zowel voor de VAPH-

voorzieningen als voor de groene zorginitiatieven. Er worden bij deze organisaties echter geen cijfers opgevraagd over het aantal dieren of in het bijzonder het aantal therapiedieren.

6. Zie bijlage

7. Neen. Het werken met dieren dient een persoonlijke keuze in het beleid van voorzieningen te zijn. Het werken met dieren impliceert de nood aan voldoende ervaring en kennis rond dierenwelzijn. Bovendien registreren de woonzorgcentra in Vlaanderen reeds heel wat gegevens wat een belasting voor het (zorg)personeel betekent.

Bovenstaande opmerking geldt ook voor de voorzieningen van de afdeling ELGEZ. Bij alle op te vragen gegevens bij voorzieningen moet steeds finaliteit, proportionaliteit van de dataverzameling goed overwogen worden en de eventuele beleidsmeerwaarde, afgewogen tegen de planlast. Deze is hier niet in balans.

8. Zoals ook al in vraag 7 aangegeven wensen we de methodieken die organisaties en voorzieningen gebruiken binnen de zorg en ondersteuning niet strikt op te leggen. Het dient immers ook een weloverwogen keuze te zijn van de organisatie om in te zetten op therapiedieren. Vanuit de overheid faciliteren we wel de mogelijkheid dat organisaties die werken met therapiedieren ook worden ingeschakeld binnen de ondersteuning van personen met een zorgnood. De zorgboerderijen die ondersteuning bieden binnen de sector personen met een handicap zijn hier een voorbeeld van.

9. Zie vraag 8

BIJLAGE

[Antwoorden op deelvraag 2 \(tabblad 1\) en deelvraag 6 \(tabblad 2\)](#)